

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תיק 1177165/8

ב"ה

בבית הדין הרבני האזורי נתניה

לפני כבוד הדיינים:

הרב יצחק רפפורט – אב"ד, הרב אוריאל אליהו, הרב צבי בוקשפן

התובעת: [א] (ע"י ב"כ עו"ד משה קייקוב)

נגד

הנתבע: [ב] (ע"י ב"כ טו"ר [ב] ועו"ד דן לימור)

הנדון: גירושין, חלוקת רכוש - כריכה, מזונות אישה, הפחתת/ביטול מזונות, שלום בית, שונות מבקש/משיב

החלטה

בהתאם להחלטה מיום ט' באייר התש"פ (03/05/2020) הגישו הצדדים סיכומיהם בעניין צו המניעה למדור שקט ושלי.

לאחר עיון בטענות וסיכומי הצדדים, נראה לבטל לאלתר את הצו למדור שהוציא ביה"ד נגד הבעל.

בנסיבות התיק אין לבעל חיוב מזונות לאשתו כפי שיבואר בנימוקים להלן, משכך, לא מוטלת עליו חיוב מדור.

אולם, מאחר שהאישה טוענת על אלימות מצד בעלה והבעל עומד ומסרב לבצע בדיקת מסוכנות על אף הסכמתו לדבר בביהמ"ש ועל אף שהאישה תישא בעלות הבדיקה, דבר זה מהווה רגליים לדבר שיש מקום לחוש בשלב זה לטענותיה של האישה על אלימות מצד בעלה.

והנה הנידון שלפנינו אינו חיוב מזונות ומדור בעלמא, כי אם מגורי האישה בבית שלטענתה יש לה בו זכות ממונית עצמאית למגורים, טענה שעדיין לא התבררה בביה"ד, וכלל לא התברר עדיין מעמדו הקנייני וזכויות השימוש של הבית עליו נסוב הדיון ובו מתגוררת עכשיו האישה, למי הוא שייך, ולא זו אלא שאפשר שאף אם אינו של האישה גם של הבעל אינו כי אם של גרושתו מנישואים ראשונים, וביה"ד אינו מוסמך כלל לדון אפוא בנכס זה שאינו של הצדדים כלל.

מנגד, הרי ככל שיתברר שיש לאישה זכות מגורים (לפחות) בדירה, וטענתה על אלימות הבעל יתברר כמוצדקת, אי אפשר לבעל להתגורר שם כשבגלל אלימותו אינה יכולה לגור שם ולממש זכותה הממונית, כ"ש אם לבעל אין כלל זכות מגורים ממונית בדירה זו, ורב העלם עדיין על הידוע.

משכך, מאחר שהאישה כרכה לתביעת הגירושין גם תיק חלוקת רכוש, וביה"ד קיבל סמכות להכריע ברכוש ובכל הזכויות הממוניות שבין הצדדים, לכן בשלב זה יש להטיל על הבעל צו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הרחקה זמני עד לבירור זכות האישה למגורים (לפחות) בדירה ברח'..., או שיבצע בדיקת מסוכנות ויזים את החשש לאלימות.

זאת משום זכות האישה למגורים בדירה זו שהאישה יושבת וגרה שם בפועל, כשלטענתה קיבלה זכות זו מגרושתו של הבעל. מנגד, הבעל מסרב לעשות בדיקת מסוכנות על אף הסכמתו לדבר בביהמ"ש ועל אף שהאישה תישא בעלות הבדיקה, דבר זה מהווה רגליים לדבר שיש מקום לחוש בשלב זה לטענותיה של האישה על אלימות מצד בעלה, ובגלל אלימותו אינה יכולה לגור שם ולממש זכותה הממונית, משכך יש להטיל על הבעל צו הרחקה זמנית מדירה זו עד שיתברר שאין לאישה זכות ממונית בנכס (ואז ביה"ד אף אינו מוסמך כלל לדון בנכס זו שאינו של הצדדים כלל) או שיבצע בדיקת מסוכנות ויזים את החשש לאלימות.

ביה"ד קובע בזה כדלהלן:

- א. על הבעל להגיש וליידע את ביה"ד תוך 7 יום כל המסמכים הרלוונטיים בעניין דירת המגורים ברחוב....
- ב. ביה"ד מתרה בבעל שככל שיתברר בהמשך שהיו בידו או שידע על עוד מסמכים בהקשר לדירה הנ"ל ולא הגישם או לא יידע את ביה"ד עליהם ייקנס בהוצאות בשיעור גבוה.
- ג. מאחר שהבעל מסרב לעבור בדיקת מסוכנות, ביה"ד מטיל עליו את הגורם לעיכוב בירור הדבר, ומשכך ביה"ד מטיל עליו צו הרחקה זמני ואין לבעל להיכנס לדירת המגורים למשך 60 יום.
- ד. הצו תקף למשך 10 ימים מיום חתימת החלטה זו, על האישה לפתוח תיק רלוונטי במשך תקופה זו ותינתן שם החלטה לצו הרחקה לעוד 50 יום מעבר ל 10 ימים אלו.
- ה. ככל שלא יבורר הדבר עד תום תקופת ה 60 יום על האישה להגיש אז בקשתה להארכת הצו מחדש לשיקולו של ביה"ד.
- ו. ככל שיסכים הבעל לעבור בדיקת מסוכנות יגיש הבעל בקשה לביה"ד שיקבע מומחה לביצוע בדיקה זו.
- ז. במידה ובדיקת המסוכנות תצא תקינה תחויב האישה בהוצאות תשלום בדיקה זו.

נימוקים הלכתיים לעניין פטור הבעל ממזונות ומדור האשה

בנידון דידן שהאישה אינה גרה עם הבעל יש לפטור את הבעל ממזונות אשתו ובכללו חיוב מדור מתרי טעמים:

- חדא, משום שאישה כלה ונחרצת להתגרש ואינה מעוניינת בשום אופן לחזור לשלום בית.
- שנית, משום שעדיין לא נתברר לן בשלב זה מי מהם הוא האשם והגורם לפירוד.
- ומכאן בהרחבה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האישה כלה ונחרצת להתגרש ואינה מעוניינת בשום אופן לחזור לשלום בית מאחר שהאישה תוכעת גירושין, אינה גרה עם הבעל ומתחילה אף הוציאה עליו צו הרחקה והיא זאת שמרחיקה אותו ממנה, הבעל דורש שלום בית והאישה אינה מעוניינת בכך, בכהאי גוונא גם אם היא צודקת בכל טענותיה והבעל הוא שאשם וגרם לכל הפירוד, מ"מ אין לה מזונות כדלהלן:

כתב המחבר (כשולחן ערוך, אבן העזר סי' ע' סעיף י"ב):

"האשה שיצאה מבית בעלה והלכה לבית אחר, אם באה מחמת טענה שהיא בשכונה שיוציאו עליה שם וכיוצא בזה חייב לזונה שם אם תבעה מזונות, אבל אם לא תבעה מחלה על מזונות דלשעבר".

וע"ז הוסיף הרמ"א: "והוא הדין אם הייתה לה קטטה עם בעלה ולא מתדר לה עמו, והמניעה ממנו, ולוותה למזונות, צריך לשלם, אבל אם המניעה ממנה, א"צ לשלם, דאין האיש חייב במזונות אשתו אלא כשהיא עמו".

מבואר מדברי הרמ"א, דתנאי סף לחיוב הבעל במזונות אשתו הוא מגוריה של האישה בבית אחד עם הבעל, וכשאין האישה גרה יחד עם בעלה אין הבעל חייב במזונותיה. ומקור הדבר נלמד מאלמנה שאין לה מזונות מנכסי בעלה כשאינה גרה יחד עם היתומים כנפסק בשו"ע אבהע"ז סי' צ"ד ס"ו מסוגיית הגמ' במס' כתובות דף קג' ע"א, ומשם למדין דה"ה במזונות האשה כמו שכתב שם הריטב"א "שאין חיוב מזונות לאשה על בעלה אלא כשהיא עמו על שולחנו", וכ"מ במרדכי (שם סי' רע"ג) ובהג"מ (אישות פי"ב אות ק'), וע"ע בשו"ת המיוחסות להרמב"ן (סי' ק"ג).

אלא שכתבו הראשונים והוא מה שהוסיף הרמ"א, דגם כשעזבה האשה את הבית הקובע לגבי חיוב מזונות הבעל כלפיה הוא מי היה הגורם למצב זה, אם היה זה מצד האישה, אין היא זכאית למזונות, אך אם היה זה הבעל שגרם לכך שהאשה לא תדור בבית אחד עמו הרי הוא חייב במזונותיה.

אולם באופן שמצד האישה כלה ונחרצת להתגרש מיד, מבואר בדברי ה"בית יעקב" להגאון בעל הנתיבות ז"ל, ונקבע כן בכמה פסקי דין של בתי הדין הרבניים, לרבות ע"י הרכב מיוחד של שבעה דיינים של בית הדין הגדול, שבעה שהם מגדולי הדיינים של כל הזמנים שחותמם מוטבע על כל מערכת בתי הדין בישראל, הלא הם: הרב יצחק נסים, הרב אלישיב, הרב ז'ולטי, הרב אליעזר גולדשמידט, הרב סלמן עבודי, הרב עובדיה יוסף, והרב שאול ישראלי (פורסם בפד"ר יח עמוד 1-28 ושם בעמוד 10-11, וע"ע בשו"ת יביע אומר חלק ג' אבהע"ז סי' ט"ו וחלק ה אבהע"ז סי' יד) את הקביעה הזאת (כלשונם של פס"ד מביה"ד הגדול בתיק 1070300/6) לפיו:

"השאלה מצד מי המניעה יכולה לקבוע רק אם מדובר באשה הרוצה בשלום בית לחזור לחיים משותפים עם בעלה, אך כאשר האישה בפועל אינה מעוניינת לחזור לחיות עם הבעל, הרי שבמצב זה גם אם הייתה המניעה מצד הבעל אעפ"כ הבעל פטור ממזונותיה".

כאמור, הדבר מבואר בדברי ה"בית יעקב" בסי עז סעיף ב' בדין מאיס עלי לדעת הר"ן דאינה מפסדת כלום, וביאר הבית יעקב דהיינו כשיש רגליים לדבר שראוי למאסו, וע"ז כתב הבית יעקב:

"ומ"מ נראה דאפילו להר"ן מזוני לית לה, דלא גרע מהא דסימן ע' סעיף י"ב בהג"ה דכשאינה רוצה להיות עמה דלית לה מזוני דלא תקנו מזונות רק כשהיא עמו, ועוד דא"כ אין לך כופין להוציא יותר מזה שהוא יהא מחוייב ליתן לה מזונות והיא לא תהא לו לאשתו".

וביאר דבריו נראה, אף דבסי' ע' יש חילוק אם המניעה היא ממנה או ממנו, וכשהוא הגורם חייב במזונות וכנ"ל, וא"כ אדרבה משם מוכח להיפך שאם נותנת אמתלא ברורה חייב לזונה, ואין

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מביא מזה הבית יעקב ראייה להיפך, וכן העירו על הבית יעקב בפס"ד קמא עליו נסוב הערעור בביה"ד הגדול בהרכבו המורחב הנ"ל, ראה שם (עמ' 19) הובאו דבריהם בדברי הרב ש. ישראל, וע"ש מה שיישב בזה דבכהאי גוונא שאין בידו שום עצה שתתפייס ותרצה בו נקרא הדבר כמי שהמניעה הוא ממנה, ואין זו אשמתו, (וע"ש מש"כ בדין נותנת אמתלא ברורה).

ולענ"ד נראה בביאור דברי הבית יעקב שסתם דבריו אף במקום שמוגדר הדבר שהמניעה הוא ממנו ולא ממנה והוא האשם בדבר, ע"פ מה שמדויק מדבריו "דלא גרע" מהתם. והיינו, דהביא משם רק עניין זה שמשם נלמד שחיוב מזונות האישה לא הוטל עליו כי אם כשהיא עמו ולא כשאינה יושבת תחתיו, דלא תקנו מזונות רק כשהיא עמו, ולכן פטור ממזונותיה כשאינה רוצה להיות עמה. אלא דכשהמניעה הוא ממנו הרי יכול לתקן דרכו והיא תחזור אליו ותשב תחתיו, ולכן עדיין מחוייב הוא במזונותיה כיון שבידו לעשות שתהיה עמו, בהסרת המניעה הגורם לה לצאת מביתו וע"י שיתקן מה שעשה תחזור להיות עמו, ופטור רק כשהמניעה הוא ממנה דאין בידו להחזירה כיון שהפירוד הוא ממנה ולא מחמתו כדי שיתקן הדבר.

ובאמת נראה, דיסוד ביאור זה דכשהמניעה הוא מהבעל הא דחייב במזונותיה הוא משום שבידו לתקן הדבר ולהחזירה ע"י תיקון והסרת המניעה הגורם לה לצאת, מתבאר גם מדברי הרמ"א בס' פ' סעיף י"ח שם הביא מהרשב"א:

"אשה שהלכה מבית בעלה מכח קטטה ואינה רוצה לשוב לביתו עד שיקרא לה בעלה, לא הפסידה מטעם זה מזונותיה, דבושה ממנו לשוב מאחר שיצאה ממנו בלא רשות ואינו מראה לה פנים, ואם הוא יבוא אצלה אינה מונעתו מכלום."

ומבואר דהטעם דלא הפסידה מזונותיה אף שיכול להיות שהיא הגורמת לקטטה שהייתה ביניהם והיא זאת שקמה ועזבה את הבית, היינו משום שבידו של הבעל לקרוא לה ולהראות לה פנים שתחזור אליו, ובזה שאינו עושה כן נקרא איפוא הוא המפריד המגורים ולא היא, ומשום דלא אזלינן בתר מי שגרם ועזב והפריד בפועל את המגורים, אלא אזלינן בתר מי שמעכב את חזרת המגורים יחד, ומי שבידו להחזיר את המגורים יחד ואינו עושה כן הינו ה"מפריד", ודוק.

וע"ז כתב הבית יעקב דבטענת מאיס עלי ואינה רוצה בו כלל וכלל ואין בידו לתקן ולהחזירה להיות עמו, בכהאי גוונא "לא גרע" מהא דסימן ע' הנ"ל ברמ"א באינה רוצה להיות עמו והמניעה היא ממנה שמפסידה מזונותיה, כיון שאין בידו לתקן הדבר כי המניעה היא ממנה ולא ממנו. א"כ הכי נמי כל שאין בידו לתקן אף שהמניעה הוא ממנו והוא הגורם לכך, הרי זה לא גרע מהתם ופטור ממזונותיה, ומשום דבכהאי גוונא שמואסת בו, אף בראוי למאסו, מ"מ כיון דמצידו אין בידו לתקן הדבר ולהחזירה להיות עמו לאחר שהיא מצידה מאסה בו בתכלית ואינו ראוי עוד לתיקון, יהיה הסיבה מה שיהיה, שוב הרי הוא בכלל הא דלא תיקנו מזונות רק כשהיא עמו כל שאין בידו לתקן הדבר, דהכי נמי אין בידו לתקן שתהיה עמו ולכן פטור ממזונותיה, דסוף כל סוף אינה עמו ואין בידו להחזירה תחתיו ולהיות עמו כיון שמאסה בו.

והכלל בזה הוא דכל שאין בידו להחזירה ולהיות עמו, יהיה הסיבה מה שיהיה, בכהאי גוונא לא תקנו לה מזונות, כי לא חייבוהו במזונותיה כי אם כשהיא עמו ולא כשאינה תחתיו, וכל שהוא בידו להחזירה הוא המפריד ונשאר חייב, אבל כשאין הדבר בידו הן כשהיא אינה רוצה להיות עמה דהמניעה הוא ממנה ולא ממנו והיינו משום שאין לו מה לעשות לתקן הדבר כי המניעה בא ממנה ולא ממנו, והן כשהמניעה הוא ממנו אבל היא סגורה על הפירוד ולא יועיל אם יסיר המניעה כדי שתחזור אליו והיא איפה המפרידה בפועל ולא הוא, בכהאי גוונא לא תקנו לה מזונות, ודו"ק.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בנידון שלפנינו יש גם מקום לדון האם דינה כ"מורדת" ובדין הפסד מזונות למורדת, אולם מכיון שאין בזה צורך לא ניכנס עתה בשלב זה לדין מורדת.

לרווחא דמילתא נצטט עוד ממה שביה"ד הגדול בפס"ד הנ"ל מוסיף וכותב:

אמנם, יש מקום להסתפק האם קביעה זו, שבמקרה שבו אין האישה רוצה בשלום בית, אין זה משנה במי המניעה ואפילו אם המניעה מהבעל עדיין יהיה פטור ממזונות, האם כל זה נכון רק למקרה שבו הבעל מצדו מעוניין בשלום בית, שאז הרי בידה של האישה לחזור אליו ובכך שהיא אינה רוצה בשלום בית איבדה את מזונותיה כאשר עזבה את הבית. אך מה יהיה כאשר הבעל מצד עצמו אינו מעוניין בשלום בית, האם גם כאן יעמוד תנאי מגביל זה שהאשה תהא זכאית למזונותיה רק אם רצונה בשלום בית, או שבמקרה זה שהבעל אינו מעוניין בשלום בית, שוב אין כל נפקות מה רצון האישה שהרי גם את תגיד שרצונה בשלום בית לא יהיה זה מעשי.

ראינו שהובאו בפס"ד קמא ציטטה מדברי הרב ציון אלגרבל שליט"א בפס"ד של בית הדין הגדול שהתייחס למקרה כזה וכתב:

מאחר וכלה ונחרצה אצל האשה להתגרש גם לו הבעל ירצה שלום בית, יש להחשיבה כמורדת דמאיס עלי באמתלא, דלא מגיע לה מזונות לדעת הרבה פוסקים, עיין בשו"ת שואל ומשיב ח"א אה"ע סי' יד.

הדעת נוטה לקבל זאת משום שהעיקרון המנחה מבוסס על הנחה שחיוב הבעל במזונות אשתו נובע מחיובו לקיים בית, דהיינו חיים משותפים של שני בני זוג. במסגרת זו הוא חייב לפרנס את הבית דהיינו את אשתו. מכאן נולד הכלל כי כשאין האישה מתגוררת עם הבעל תחת קורת גג אחת אין בסיס לחיוב המזונות של הבעל כלפיה. שהרי נפלה כל המטרה שלשמה נוצר חיוב המזונות. אם כנים אנו בדברים אלו הרי שתנאי הסף לכל הגשת תביעה של מזונות הוא הרצון לקיים את הייעוד של חיוב המזונות כלומר לקיום חיים משותפים. אך אין אפשרות להכריז מצד אחד כי אין האישה מעוניינת כלל בשלום – ובמקרה שלפנינו אף רוצה להתגרש – אך בד בבד היא רוצה מזונות. אלו שני מצבים סותרים. ולכן בכל מקרה הבסיס לתביעה של מזונות יכול להיות קיים רק על בסיס של רצון לקיים שלום בית.

כאמור, בנידון שלפנינו אין צורך לכל זה מאחר שהבעל תובע שלום בית, ומצד האישה כלה ונחרצת הדבר להתגרש ואין רצונה לחזור כלל לשלום בית, והאישה כותבת במפורש שאינה מוכנה לחזור לחיים משותפים איתו בשום פנים ואופן. כך גם הצהירה בפנינו שלא משנה מה יעשה הבעל היא מצידה איבדה את אימונו ולא יעזור שום דבר שיוכל לשנותה מהחלטתה להתגרש, וכבר נתבאר דבכהאי גוונא הפסידה מזונותיה כאמור. לא זו אלא שיש בזה אף חשש גט מעושה כדברי הבית יעקב ז"ל דבאופן זה לא נשאר השאלה במגרש הממוני בלבד אלא הרבה מעבר לכך. לדעתו במקרה שבכל זאת נחייב את הבעל במזונות אשתו גם במצב שהיא אינה רוצה בו, שוב תהא לכך השלכה חמורה על ההיבט האיסורי, קרי חשש לכשרות הגט שהרי נעשתה כפייה בכך לגט במקום שאינה על פי דין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עדיין לא נתברר לן בשלב זה מי מהם הוא האשם והגורם לפירוד

שנית, אי אפשר להוציא ממון ולחייב את הבעל בשלב זה במזונות ומדור אשתו, כיון שהיא עזבה את המגורים (הרחיקה אותו), ולא נתברר עדיין בשלב זה לביה"ד האם הוא הגורם לכך, ולפנינו ספק גמור מי האשם בפירוק המגורים המשותפים. הבעל אף קפץ ונשבע בשם ה' אלוקי ישראל להכחיש טענותיה, ואדרבה טוען שהיא הכתה אותו, וא"כ בהתאם לכך, ספק הוא לפנינו אם האישה זכאית לקבל מזונות מן הבעל במקרה זה או לא, שכן הדין קובע שאם היא הגורם לפירוד לא מגיע לאשה מזונות וכו"ל, ולצד זה שהאישה היא הגורם כאן לא תהא זכאית למזונות (גם אם תאמר שהיא רוצה בשלום בית ק"ו שהיא רוצה בגירושין), וככל שיש ספק בדבר אין להוציא ממון מספק וכמו שכתב כיוצא בזה בנודע ביהודה (אהע"ז, מהדורא תנינא, סימן צ"א) באשה שעזבה את בית בעלה בטענה שבעלה בא עליה בימי ליבונו והבעל מכחיש ע"ש.

ואכן כבר נכתב רבות על סוגיה זו של מי נחשב המוחזק ביחס לחיוב מזונות של הבעל כלפי אשתו. וכן לגבי כל טענות של האישה האם הבעל נחשב בחזקת חיוב או שנחשב כמוחזק ונטל הראיה על האישה. אולם גם אם נניח שיש מחלוקת בדבר והדעות חלוקות הרי שבוודאי יוכל הבעל לומר "קים לי" בזה ולא נוכל להוציא ממון מספק.

וראה עוד פד"ר (כרך ו' וע"ש עמוד 52-53) פס"ד של הרה"ג יצחק נסים והרה"ג אליעזר גולדשמידט הפוסקים שחובת ההוכחה על עילת הפרידה מוטלת על האשה במקרה שאינם מתגוררים יחד. וכ"כ (שם) בפסק דין נוסף הרה"ג אלישיב והרה"ג עבודי זצ"ל במקרה שאשה עזבה את הבית ולאחר מכן חזרה בה והבעל סירב לקבלה.

וע"ע בפד"ר (כרך י"ז עמ' 1-45) מש"כ בזה הדיינים הרב י. מ. בן מנחם, י.ש. אלישיב, ב. זולטי, בטוענת שאין לה גבורת אנשים ותובעת גט, וע"ע בקובץ משכיל לדוד מאת נשיא ביה"ד הגדול הגאון הרב דוד לאו שליט"א (עמ' קכ"ט) שצייין לפד"ר זה ומה שהביא בזה לעניין הראשון הנ"ל כשהוא הגורם אולם היא רצונה להתגרש וע"ש, וע"ע בפד"ר (חט"ו עמ' 107-102) בעניין זה.

וראה בעניין זה מה שכתב הגר"ע יוסף זצ"ל בשו"ת יביע אומר חלק ג' סי' טו בארוכה. והופיעו בארוכה דברים נוספים בעניין זה במאמר של הגר"ע יוסף זצ"ל ב"תורה שבעל פה" חלק י"ב. ושם רצה לתלות שאלה זו במחלוקת אי חיוב המזונות דאורייתא או דרבנן, לדבריו, למ"ד מזונות דרבנן הבעל הוא המוחזק. אולם כתב שגם לפוסקים הסוברים שמזונות אשה הם מן התורה, עדיין נחשב הבעל כמוחזק והאשה למוציא. ותלה שאלה זו, של מעמד הבעל בחיוב המזונות במחלוקת הידועה האם חיוב המזונות לאשה הוא חיוב עם הנישואין או שזהו חיוב המתחדש בכל יום. וביאר על פי דברי ההפלאה שכתב שהיות שהוא חיוב המתחדש בכל יום, הרי אין הבעל ב"חזקת חיוב". עוד טעם כתב לדחות דברי האבני מילואים שאין מועילה חזקת חיוב דמעיקרא (במזונות אשה) להוציא מן הבעל המוחזק. והביא ראיות מראשונים לדחות דבריו. וראה מה שהביא מדברי הריטב"א בתשובה סימן ק"נ. ושוב, גם אם הדבר במחלוקת לא נוכל להוציא ממון מהבעל שיכול לטעון קים לי כפוסקים שאני פטור.

ולכן במקרה שלפנינו שנקודת הפתיחה של תביעת האישה היא במצב שאינו מחייב מזונות, דהיינו בפועל זו תביעה למזונות במגורים נפרדים, מצב שבו הבעל כלל אינו מחויב במזונות ולא רק מדין פרעתי אלא מעיקרו לא הוטל חיוב מזונות אלא במגורים משותפים, וא"כ מאחר שאנו מסופקים מי האשם בפירוד הרי שלא יצא הדבר מכלל ספק ואין מקום לחייב את הבעל המוחזק.

כאמור, הבעל אינו חייב במזונות ומדור אשתו מתרי טעמים וכמו שנכתב

הרב צבי בוקשפן

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עיינתי בדברי הרה"ג צבי בוקשפן שליט"א ואני מצטרף למסקנותיו, תוך הדגשת מספר סייגים. ראשית, בספר נחל יצחק ח"א, מבואר שקיימים שני כוחות לחיוב מזונות אישה, האחד - מכח תנאי בית הדין, והשני היותה מעוכבת להינשא מחמתו. וביאר שם, שהחיוב מחמת שהיא אגודה בבעלה קיים גם באשת איש גמורה. בנידון שבפנינו הצהירה האישה בניגוד לדבריה בעת הדיון בבית הדין האזורי ב... שהיא מואסת בבעלה וגם אם ישפר את מעשיו אינה מעוניינת לחזור אליו.

הנה, אם יתברר שהבעל במעשיו גורם לכך שלא ניתן לחיות עמו בגין מעשיו כלפי האישה, באופן שהדבר גובל בחיובו בגירושין או במניעת במגורים בצוותא, בכהאי גוונא אין דין האישה כמורדת שתפסיד את מזונותיה אלא הבעל חייב בחיוב מזונות עד למתן הגט. וזאת בהדגשת החילוק שבין מורדת מחמת מעשים של הבעל שלא פוגעים באישה לבין מעשים הפוגעים באישה, כפי שכתבו הגאונים בבעל ואישה המרגילים קטטות.

גוף תביעת הגירושין לא נידונה עדיין, ולכן לא ניתן להכריע בשאלה זו לעת עתה, ולכן יש לפטור את הבעל מתשלום מזונות אישה עד לבירור התביעה.

צו הרחקה קבוע מדיני נישואין וגירושין

אמנם, בנוגע למתן אפשרות לחזרת הבעל לבית המגורים ברחוב ... מדובר בנכס הרשום ע"ש גרושתו של הבעל גב [...], הנכס היה רשום ע"ש הבעל וגרושתו בחלקים שווים לאחר מכן נרשם מכח פס"ד של בית הדין הרבני ע"ש גב' [...]

זכות הצדדים בדירה אל מול הבעלים הרשומים [...] לא הוכחה לפני בית הדין, והבעל לא הציג ראיות שיש לו רשות מגורים בדין מעבר לשימוש בהסכמה של הבעלים הרשומים למגוריהם של שני בני הזוג. ואפשר שזכות השימוש ניתנה לאישה ולא לאיש ולכן לא ניתן לתת הוראה מחייבת בנוגע לחזרתו של הבעל לדירה ברחוב ...

מאידך, כל זמן שהאישה טוענת שהיא מואסת בבעלה לא ניתן להכריחה להתגורר בצוותא חדא עם הבעל, כמו שביאר הרשב"א בתשובה, וזה בכלל הנאמר בגמרא "שלא כייפינן לה" (לגרסת ר"ת) אא"כ יתברר שהאישה היא מורדת של בעינה ליה ומצערנא ליה, שאז דינה שונה.

לאור האמור, בית הדין מנוע מלחייב את האישה לפתוח את הדלת לפני הבעל ולהתגורר עמו יחדיו, וזאת ללא קשר וזיקה לדירת המגורים ב... . לכן, מכח סמכות בית הדין לדון בדיני גירושין ונישואין במצב זה הרי שהזכויות המוקנות לאישה במסגרת הנישואין כוללים זכות לסירוב להתגורר עם המשיב שהיא מואסת בו בצוותא חדא, לכן מורה בית הדין לבעל שלא להתקרב ולהיכנס למקום משכנה של האישה ובכלל זה כל השטח המשותף שמחוץ לדירה.

וזאת כאמור ללא קשר לזכות המגורים של האישה בדירה, צו זה ניתן על פי החומר שלפני בית הדין שעל פיו אין פגיעה בזכות הקניינית של הבעל. יש לציין שילדיה הקטינים של הצדדים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מתגוררים עם האם, כך שטלטולי דאישה וילדיה קשים מטלטולי דגברא, וכן בהתחשב במה שהבעל מורחק מהאישה תקופה ארוכה, והנידון הוא החזרה למקום מגורי הצדדים, מקום שכאומר אין בו לאף אחד מהצדדים זכות מגורים בדין.

זכות אוניברסאלית למקום מגורים פרטי ושלי

לאחר שראיתי את דברי השגת עמיתי על דברי אבאר את שיחי.

הרמב"ם בפרק י"ג מהלכות אישות כתב:

...וכן היא שאמרה אין רצוני שיכנסו אצלי אמך ואחיותיך ואיני שוכנת עמהם
בחצר אחת מפני שמריעין לי ומצירין לי שומעין לה, שאין כופין את האדם
שישבו אחרים עמו ברשותו.

הרי שלכל אדם באשר הוא אדם זכות למקום מגורים פרטי בו לא ישכנו אנשים זרים, ובאישה הנישאת לבעל, מתחייב הבעל מכח חיובי האישות שלא לצמצם את זכויותיה הבסיסיות ולספק לה מדור פרטי למחייתה. ואף על פי שהאישה נכנסת לרשותו וגרה עמו בצוותא חדא, מחויב הבעל לספק לה את מדורה הפרטי.

בהתאם לכך הזכות למדור, לפרטיות ולשלווה היא זכות בסיסית של האישה, זכות הקודמת לנישואין אלא שלאחר הנישואין מוטלת האחריות על הבעל לספק את צרכי האישה ולספק את זכויותיה כדברי הגמרא (כתובות ס"א ע"א):

ר' אלעזר אמר, מהכא: כי היא היתה אם כל חי, לחיים ניתנה ולא לצער ניתנה

ואם כן, גם במקום שפקעו חיובי הבעל בהעמדת מדור, לא נפקעה זכותה של האישה למדור משלה ושלא יכנסו אחרים לרשותה, אלא שלא מוטל על הבעל לספק זכויות אלו משלו.

דברי הרמב"ם בנוגע לזכות האישה אינם נוגעים לזכות ממונית אלא לזכות בעצם, ולכן חילק הרמב"ם בין האיש שזכותו שלא יכנסו לרשותו, לאישה שזכותה שלא ישבו אחרים ברשותה, שבאשה תלה בשיבה ובאיש בכניסה בהיותו בעל המדור. וכמו כן, אין דברי הרמב"ם נוגעים ל"שלום בית", כפי שהבין עמיתי, אלא לזכויותיו של כל "אדם" כפי שמודגש בדברי הרמב"ם.

ברור שאין במתן צו זה משום פגיעה כל שהיא בזכויות הבעל שהוא חופשי להתגורר בכל מקום אשר יחפוץ, מלבד לשכון ברשותה הפרטית של האישה ובכלל זה השטח המשותף הסמוך למקום מגוריה. לא מדובר בנשק כלפי הבעל אלא בזכותה להיפרד מעליו בטענת מאיסות, כאשר לדברי עמיתי הרב אוריאל אליהו שליט"א ניתנת זכות לבעל להציק להתעלל באישה ללא צורך ולהיכנס למקום מגוריה ולהתגורר בחצרה, על אף שאין לו זכות לא באישה ולא במקום משכנה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ודברי הם דברי המהר"ם מרוטנבורג (דפוס פראג סימן תתקמו):

הכי דיינינן אנו אין אנו חוסמין אותה לפניו לדור עם הנחש בכפיפה גם אין אנו כופי' אותו להוציא כדברי הגאונים ורש"י אחרי שר"ת אוסר ופי' השמועה דפ' אף על פי (ס"ג ע"ב) בע"א. אך [יתענגנו] שניהם עד שיאותו לרחק או לקרב

הרי שזכות האישה להיפרד ממי שהיא מואסת בו מאחר שאף המגורים בצוותא חדא הם עינוי לאישה. ומה שחשב עמיתי למרפסן אגרי, שאפשר לצוות להפריד בין הדבקים ולא לחייב בגט מפורש בדברי המהר"ם ובדברי המהרי"ק לקמן לגבי האישה.

וכך הדבר גם בנוגע לאיש המואס באשתו. אלא שבטענת מאיסות של האישה על מנת שיפקעו זכות האישה למדור, ניתנו כבר סייגים בדברי הישועות יעקב סי' ע"ז, ובמשכנות יעקב סי' ע"ז ובנחל יצחק סוף ח"א ע"ש.

וגם אם הבעל יעזוב את האישה או ישלחה מעל פניו, עדיין עומדים חיוביו בעינם, ומחויב לספק לאשה מדור חלופי ראוי, כפי שפסק הרמ"א בסי' קי"ז סע' י"א על פי דברי המהרי"ק שאישה שנולדו בה מומים שלא כופין בגללם להוציא זכות הבעל למרוד באשתו, אולם, חיובי הבעל עדיין עומדים במקומם, וז"ל הרמ"א שם:

ודוקא במום גדול כזה שאלו היה באיש היו כופין לגרש מדין התלמוד, ולא תקן רבנו גרשום שתהא האשה עדיפא מאיש (תשובת הרא"ש כלל מ"ב), אבל משום שאר מומין אינו יכול לגרשה בעל כרחה, אבל מכל מקום אין כופין אותו להיות עמה, מאחר דמאיסה עליו ורוצה לגרשה ולתת לה כתובתה (מהרי"ק שורש ק"ז).

וכתבו הח"מ והב"ש (שם) שחייב בשאר וכסות רק נפטר לקיים מצוות עונה שהוא צערא דגופא, ומשמעות המהרי"ק שגם לא כופין אותו להיות עמה בצוותא חדא ולא רק לקיים מצוות עונה שכתב:

...אבל מכל מקום לענין שיתחייב להיות עמה כל ימיו זה לא מצינו דצערא דגופא לא מחיל איניש ובודאי שאין צערא דגופא גדול מזו להיות לאדם אשה שהוא קץ בה ואינה מתקבלת בעיניו ובפרט כשיש טעם גדול בדבר.

אפילו לדברי החולקים על הרמב"ם (ע"י שו"ע סי' ע סע' ב) שסוברים שאינו רשאי לזון את אשתו ע"י שלישי כאן יכול לזונה ע"י אחרים, אולם עדיין מחויב הבעל בשאר חיובי ממון שאין בהם צערא דגופא. ובזה הושווה האיש והאישה, שלא כדברי עמיתי שדימה שדברי נסובים רק על האישה ולא על האישה.

ואם כן, מה שחשבו עמיתי לחידוש מבהיל אינו אלא דברי המהר"ם מרוטנבורג, ודברי הרמ"א על פי דברי המהרי"ק בנוגע לאיש.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ולכן במקום שהאישה מורדת בבעלה בטענת מאיס עלי שלא כופין את האישה לחיות עם בעלה, לא פקעה זכותה העצמית לגם למדור פרטי וגם לחצר שאין בה מציקים מחוצה לה. ואם טוענת שבעלה הוא מהמציקים הרי שזכותה לבקש מבית הדין להרחיק את בעלה באופן שהרחקה זו לא תפגע בזכויותיו של הבעל, והבעל מצדו מחויב לתת לה את מקומה מדין ואהבת לרעך כמוך, ומדין איסור אונאת דברים כבכל אדם אחר.

מאחר שעסקינן ביחס שבין איש לאישה נשואים, הרי כשם שבית הדין דן בתביעת שלום בית, כך בית הדין פוסק באשה הטוענת מאיס עלי שקמה לה זכות לשכון בנפרד מבעלה כאשר המדור השלו האוניברסאלי מהווה הגדרה לנפרדות זו. ועל בית הדין לשמוע את האישה מכח איסור לא תחסום שנסמכה לפרשת יבום וחליצה, שהתורה צוותה על בית הדין לשמוע את האישה לבל נניח לה לשכון עם מי ששנוי לה, וכדברי רש"י במסכת מכות (כ"ג ע"א) - "אין מגערין בה שלא תאמר אי אפשי בו".

ולכן נכלל צו זה בסעיף 1 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953: "עניני נישואין וגירושין של יהודים בישראל אזרחי המדינה או תושביה יהיו בשיפוטם היחודי של בתי דין רבניים", ומוגדר כ"עניני נישואין" המצויים בסמכותו הייחודית של בית הדין. וזאת, ללא קשר וזיקה לחוק מניעת הטרדה מאיימת – תשס"ב.

ולכן, עמדת שניתן לתת צו הרחקה קבוע ללא הגבלת זמן לבל יתקרב הבעל למקום מגוריה של האישה, ובכלל זה כניסה לשטח המשותף של מקום מגוריה עד למתן החלטה אחרת של בית הדין.

בעוד שישה חדשים מהיום, הצדדים יעדכנו את בית הדין במצב הדברים בנוגע להמשכת צו זה ובית הדין ייתן את החלטתו לפי החומר שבתיק והודעות הצדדים.

הרב יצחק רפפורט – אב"ד

לאחר עיון בדברי האב"ד הרה"ג יצחק רפפורט שליט"א איני רואה מקום בשלב זה, להטיל צו הרחקה קבוע ללא קשר וזיקה לבירור זכות האישה למגורים (לפחות) בדירה ברח'..., וללא קשר לבדיקת מסוכנות של הבעל דהיינו אף אם אין שום מקום למסוכנות.

האב"ד נותן כח מופרז לכל אישה המואסת בבעלה, מדבריו יוצא כי ככל שאין פגיעה בזכות הקניינית של הבעל תוכל כל אישה נשואה מעצם הזכויות המוקנות לה במסגרת הנישואין להוציא צו הרחקה קבוע לבעלה (עד לגירושה) אף ללא אלימות מצידו, זאת משום ש"בית הדין מנוע מלחייב את האישה לפתוח את הדלת לפני הבעל ולהתגורר עמו יחדיו... לכן, מכח סמכות בית הדין לדון בדיני גירושין ונישואין במצב זה הרי שהזכויות המוקנות לאישה במסגרת הנישואין, כוללים זכות לסירוב להתגורר עם המשיב שהיא מואסת בו בצוותא חדא, לכן מורה בית הדין

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לבעל שלא להתקרב ולהיכנס למקום משכנה של האישה ובכלל זה כל השטח המשותף שמחוץ לדירה".

מעבר לעצם החידוש שהוא מרפסן איגרי, איני מבין את המקור ההלכתי ולהבדיל החוקי לומר כן, הרי ככל שאין פס"ד המחייב את הבעל בגט, וודאי וכל שכן בנידון שלפנינו שתביעת הגירושין של האישה ומנגד תביעת שלום הבית של הבעל עדיין לא מוצתה ולא הוכרעה, איך שייך לבוא ולהטיל על בעל צו הרחקה מאשתו משום עצם מרידות האישה וסירובה להתגורר עמו בצוותא חדא. הלא גם במקום שנפטור את האישה מכל ה"שעבודים" שהאישה מתחייבת ומשתעבדת לבעלה ע"י הנישואין, אין הנישואין מקנים לה זכויות נוספות מעבר למה שהבעל מחוייב לה מצד חיובי האישות, ולכן גם במקום שאינה חייבת להיבעל לו, אבל להרחיק אותו ולקבל בעצם הנישואין "זכויות נוספות" לא שמענו, כ"ש כשהיא מואסת בנישואין אלו ומבקשת גירושין.

הדבר היחיד שיש לדון כאן בשלב זה אינו מדין הנישואין, כי אם מדין חלוקת הרכוש שיש לביה"ד סמכות להכריע בה מאחר שנכרכה לתביעת הגירושין כדין, ומשום זכות האישה למגורים בדירה זו שהאישה יושבת וגרה שם בפועל, כשלטענתה קיבלה זכות זו מגרושתו של הבעל, ומנגד הבעל מסרב לעשות בדיקת מסוכנות על אף הסכמתו לדבר בביהמ"ש ועל אף שהאישה תישא בעלות הבדיקה. דבר זה מהווה רגליים לדבר שיש מקום לחוש בשלב זה לטענותיה של האישה על אלימות מצד בעלה, ובגלל אלימותו אינה יכולה לגור שם ולממש זכותה הממונית, משכך אפשר להטיל על הבעל צו הרחקה זמני מדירה זו עד שיתברר שאין לאישה זכות קניינית בנכס (ואז ביה"ד אף אינו מוסמך כלל לדון בנכס זו שאינו של הצדדים כלל) או שיבצע בדיקת מסוכנות ויזים את החשש לאלימות.

הרב צבי בוקשפן

לאחר שעברתי בעיון על דברי חברי, הנני מצטרף למסקנתו ההלכתית של ידידי הגר"צ בוקשפן, דאי אפשר לחייב את הבעל במזונות אישה ומדורה, ככהאי גוונא שחפצה בגירושין ודוחה מכל וכל את תביעתו לשלו"ב, והדברים מבוררים בטוב טעם ודעת בדברים שלמעלה.

ביחס לצו ההרחקה המבוקש ע"י האשה, לאחר חקירה ודרישה הדק היטב, לא איתברר לן כל חשש סכנה, וניכר שהחשש הינו לכל היותר חשש הטרדה ולא חשש סכנה, לפיכך, הנני סבור שאין מקום לצו הרחקה.

ובענין חידושו של האב"ד, כי כל אשה המואסת בבעלה זכאית לדרוש להרחיקו ממנה וממקום מגוריה, גם שאין לה זכות קניינית באותו המקום, הדבר הינו חידוש מופלג, הנותן לכל אשה שמאסה בבעלה כלי נשק רב עצמה, ופוגעת בזכותו האונברסאלית הבסיסית לחופש תנועה, ובפרט שמבקשת להרחיק אותו מהבית, שהוא עצמו הביא אותה אליו, וזכותו בבית הינה הרבה יותר ודאית מאשר זכותה שלה.

כבוד האב"ד ציטט את הרמב"ם בהלכות אישות פי"ג הל' טז, ובהלכה טו מבואר כי גם הבעל זכאי למדור שלו, וז"ל: "האומר לאשתו אין רצוני שיבואו לביתי אביך ואמך אחיך ואחיותיך שומעין לו ותהיה היא הולכת להן כשיארע להן דבר". אם כן, לפי הבנה זו הרי שגם הבעל יכול לדרוש להרחיק את האשה לא פחות מזכותה שלה. אך אנו אין לנו אלא את דברי הרמב"ם המחייב

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

להרחיק מבית המגורים המשותף של בני הזוג קרובי משפחה משני הצדדים העלולים לחבל בשלום הבית, ואין מכאן ראייה להרחקות בין בני הזוג עצמם.

אמנם לביה"ד ישנה סמכות לתת צו מניעת הטרדה לפי חוק מניעת הטרדה מאיימת התשס"ב-2001 סעיף 3 וסעיף 5, אך, זאת רק במידה שהחוק מאפשר, ומאחר וביהמ"ש לעניני משפחה כבר קבע כי על פי חוק, כבר לא ניתן להוציא צו הרחקה, הרי שגם ביה"ד מנוע מכך, בפרט שמדובר על מקום מגוריו של הנתבע מזה שנים רבות, עוד טרם נישאו הצדדים זה לזה, ככל והאשה תרצה פתוחה הדרך בעדה לעבור להתגורר במקום השייך לה, או אז יוכל ביה"ד למנוע מהבעל להכנס למקום מגוריה.

ככלל, כל צו הרחקה או הגבלה צריכים להיעשות בשום שכל, בזהירות רבה מאד ובמידה הנדרשת בלבד תוך פגיעה מינימאלית בזכויות היסוד של המורחק.

לפיכך, בענין זה של צו ההרחקה ההדדי או הרחקה מהדירה הנני חלוק על כבוד ידידי ואין מקום להוציא צו כלשהו.

הנני מסכים כי יש להוציא צו הרחקה זמני, אך ל-10 ימים בלבד וזאת ע"מ לאפשר לאשה להביא אישור מבעלת הבית שהיא גרושתו של הנתבע, כי זכות המגורים ניתנת על ידי גברת ... לאשה לבדה.

הרב אוריאל אליהו

נפסק כדעת הרוב, ע"פ הדעה המכריעה.

ביה"ד מורה על הרחקת הבעל ממקום מגורי האישה למשך 10 ימים, לאחר שתפתח האישה תיק מתאים יוארך הצו לעוד 50 יום.

ככל והאישה תבקש להאריך את הצו תגיש לביה"ד ראיות לגבי זכותה הקניינית בדירה, לחלופין יגיש הבעל בקשה לביצוע בדיקת מסוכנות ע"מ לבטל את הצו.
[ניתן לפרסם בהשמטת פרטים מזהים].

ניתן ביום ב' בתמוז התש"פ (24/06/2020).

הרב צבי בוקשפן

הרב אוריאל אליהו

הרב יצחק רפפורט – אב"ד

העתק מתאים למקור

הרב אלון ארביב, המזכיר הראשי

נחתם דיגיטלית ע"י הרב יצחק רפפורט בתאריך 24/06/2020 10:00

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תיק 1177165/8

ב"ה

בבית הדין הרבני האזורי נתניה

לפני כבוד הדיינים:

הרב יצחק רפפורט – אב"ד, הרב אוריאל אליהו, הרב צבי בוקשפן

התובעת: [א] (ע"י ב"כ עו"ד משה קייקוב)

נגד

הנתבע: [ב] (ע"י ב"כ טו"ר [ב] ועו"ד דן לימור)

הנדון: גירושין, חלוקת רכוש - כריכה, צווי הגנה

החלטה

בהחלטה מיום ב' בתמוז התש"פ (24/06/2020), קבע ביה"ד:

"נפסק כדעת הרוב, ע"פ הדעה המכריעה.

ביה"ד מורה על הרחקת הבעל ממקום מגורי האשה למשך 10 ימים, לאחר שתפתח האשה תיק מתאים יוארך הצו לעוד 50 יום.

ככל והאשה תבקש להאריך את הצו תגיש לביה"ד ראיות לגבי זכותה הקניינית בדירה, לחלופין יגיש הבעל בקשה לביצוע בדיקת מסוכנות ע"מ לבטל את הצו."

בהתאם להחלטה, ביה"ד מורה על הרחקת הבעל ממקום מגורי האשה לתקופה של 60 יום מיום מתן החלטה הנ"ל.

ככל שהאשה לא תגיש לביה"ד ראיות לגבי זכותה הקניינית בדירה, לא יחודש הצו בתום התקופה האמורה והבעל יוכל לחזור לבית בתום תקופה זו, כשעל האישה להעביר לבעל העתק מפתח הדירה.

בשולי ההחלטה:

כאמור, החלטה זו הינה בהתאם לדעת הרוב ע"פ הדעה המכריעה בהחלטה הראשונה הנ"ל מיום ב' בתמוז התש"פ (24/06/2020), כשלדעת כבוד האב"ד הרה"ג יצחק רפפורט שליט"א יש להטיל צו הרחקה קבוע על הבעל ללא קשר וזיקה לביטול זכות האישה למגורים (לפחות) בדירה ברח' ... , וללא קשר לבדיקת מסוכנות של הבעל דהיינו אף אם אין שום מקום למסוכנות.

החלטה הראשונה נחתמה ע"י האב"ד לאחר שכתב את תגובתו והשגתו על דעת הרוב שחולקים עליו וסוברים שאין מקום לחידוש זה להטיל על הבעל צו הרחקה קבוע משום עצם

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מאיסות האישה כבעל, ולחדש לה זכות עצמית למדור להרחיק את הבעל שלא יהיה עמה בצוותא חדא. אולם האב"ד כתב שדבריו הם דברי המהר"ם מרוטנבורג בדין מורדת (דפוס פראג סימן תקמו, הובא ברמ"א סי' ע"ז ס"ג) ודברי המהרי"ק (שורש ק"ז, הובא ברמ"א סי' קי"ז סע' י"א), וכתב: "ואם כן, מה שחשבו עמיתי לחידוש מבהיל אינו אלא דברי המהר"ם מרוטנבורג, ודברי הרמ"א על פי דברי המהרי"ק".

משכך, כאן אפוא המקום להשיב ולהשיג על דבריו כדרכה של תורה.

ובכן, לאחר העיון נראה שאין מדברי המהר"ם ומהרי"ק ראייה לדבריו כלל, ולא זו אלא שאדרבה יש להוכיח להיפך מדברי גדולי הפוסקים שמפיהם אנו חיינ וממיהן אנו שותים, כדלהלן:

מה שרצה להביא ראייה לדבריו מדברי המהר"ם מרוטנבורג שכתב בדין מאיס עלי: "אין אנו חוסמין אותה לפניו לדור עם הנחש בכפיפה", ברור הוא שכוונת המהר"ם הוא לעניין הבעילה ואין שום ראייה ליותר מזה, וכן הביאו הרמ"א (בסי' ע"ז ס"ג) ואין כופין אותו לגרש ולא אותה להיות אצלו", כשכוונתו להיות אצלו היינו לעניין להיבעל לו וכפי שפירושהו הפוסקים.

וכן מפורש בדברי הראשונים עצמם בדין זה שכל נידונם היה אך ורק משום עניין הבעילה ולא העלר בדעתם יותר מזה. הרמב"ם (פי"ד מהל' אישות ה"ח) שכתב לכוף את האיש לגרש בטענת מאיס עלי של האישה "לפי שאינה כשבויה שתבעל לשנוי לה", והראשונים שנחלקו עליו משום ש"מה נתינת טעם לכוף האיש לגרש ולהתיר אשת איש, לא תבעל לו ותוצרר אלמנות חיות כל ימיה, הלא אינה מצווה על פריה וריביה" (תשובת הרא"ש כלל מ"ג ס"ח ועוד), ואין אפוא שום ראייה לחדש לאישה זכות עצמית למדור להרחיק את הבעל שלא יהיה עמה בצוותא חדא.

וכן מה שכתב להביא ראייה מדברי המהרי"ק, וכתב:

"... כפי שפסק הרמ"א בסי' קי"ז סע' י"א על פי דברי המהרי"ק שאישה שנולדו בה מומים שלא כופין בגללם להוציא זכות הבעל למרוד באשתו, אולם, חיובי הבעל עדיין עומדים במקומם, וז"ל הרמ"א שם:

ודוקא במום גדול כזה שאלו היה באיש היו כופין לגרש מדין התלמוד, ולא תקן רבנו גרשום שתהא האשה עדיפא מאיש (תשובת הרא"ש כלל מ"ב), אבל משום שאר מומין אינו יכול לגרשה בעל כרחה, אבל מכל מקום אין כופין אותו להיות עמה, מאחר דמאיסה עליו ורוצה לגרשה ולתת לה כתובתה (מהרי"ק שורש ק"ז).

וכתבו הח"מ והב"ש (שם) שחייב בשאר וכסות רק נפטר לקיים מצוות עונה שהוא צערא דגופא, ומשמעות המהרי"ק שגם לא כופין אותו להיות עמה בצוותא חדא ולא רק לקיים מצוות עונה שכתב:

... אבל מכל מקום לענין שיתחייב להיות עמה כל ימיו זה לא מצינו דצערא דגופא לא מחיל איניש ובודאי שאין צערא דגופא גדול מזו להיות לאדם אשה שהוא קץ בה ואינה מתקבלת בעיניו ובפרט כשיש טעם גדול בדבר".

הנה דבריו תמוהים למאוד, כי בדברי המהרי"ק מפורש שם בתחילת דבריו, שכל מה שדיבר אינו כי אם לעניין קיום מצוות עונה ולא ליותר מזה, ועל זה כתב בהמשך דבריו הנ"ל "שהוא צערא דגופא להיות לאדם אשה שהוא קץ בה" כשכוונתו לעניין מצוות עונה בלבד דמזה מיירי לעיל כאמור.

זה לשון המהרי"ק שם בתחילת דבריו:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

”מ”מ אנו אין בידינו לכופו להיות עמה, דאפשר לומר דבכי האי גוונא לא תיקן הגאון כיון שהוא בא מחמת טענה ונמאסת בעיניו מחמת המום, ומה יעשה זה שאין יכול להתרצו' בה ולהתפייס במומה, ואם יהיה בנים ממנה הרי הם בני שנואה וגרושת הלב, ונהי דודאי אין להקל כנגד תקנת ר”ג כדי שנתיר לגרש בעל כרחא מכל מקום אנו אין בידינו ג”כ לכופו להיות עמה”.

וכן בהמשך דבריו חזר המהרי”ק על דבריו אלו, וכתב:

”ומה שכתבת לכופו משום בטול פריה ורביה כו', אי הוה פשיט' לן דבכהאי גוונא תקן הגאון שלא לגרש בעל כרחא אפשר יתכנו דבריך דאי אפשר לומר שתהא תקנתו קלקלה ובטול מצוה חלילה, אמנם כבר כתבת למעלה דנהי דאין בידינו להקל מספק ולהתיר לו לגרש בע”כ דספק איסורא לחומרא וכ”ש איסור כי האי דחמיר, מכל מקום לא פשיטא לן מילתא כדכתבתי למעלה והיאך נכוף אותו להוליד בני שנואה”.

לא זו בלבד, אלא שבהמשך דבריו חזר המהרי”ק על דבריו אלו של “צערא דגופא להיות עמה”, ולהדיא מיירי אך ורק מעניין הבעילה ולא יותר מזה, וא”כ נפל הבנין להוציא ממשמעות דבריו שגם לא כופין אותו להיות עמה בצוותא חדא ולא רק לקיים מצוות עונה.

זה לשונו שם (בין ב' הקטעים המצוטטים לעיל):

”ואשר הבאתה ראייה מעבד לפי רש”י דאומר הגיעו היכא דאיכא למימר קלא אית ליה, לא ידעתי מה העלת' בזה, דפשיטא הוא דלענין חיוב ממון כגון קנין העבד וחיוב הכתובה כיון שנתרצה ומחל בשעת הקנין, וכן בשעת הבעילה, הרי נתחייב בעבד ובכתובה ותו לא פקע אותו חיוב. אבל לענין צערא דגופא שנאמר דמשו' שמחל שעה אחת ונתרצה להיות עמה שיצטרך תמיד להוסיף מחילה על מחילה ולהיות עמה, זה לא מצינו וגם אין השכל מחייבו כלל”.

וברור איפוא שגם הרמ”א שהביא דברי המהרי”ק אלו להלכה (בסו”ס קי”ז): “אבל משום שאר מומין אינו יכול לגרשה בעל כרחא, אבל מ”מ אין כופין אותו להיות עמה מאחר דמאיסה עליו ורוצה לגרשה ולתת כתובתה”, כוונתו שאין כופין אותו להיות עמה בבעילה משום שעבודו למצוות עונה ולא מיירי הרמ”א כלל לענין להיות עמה בצוותא חדא ולהרחיקה.

וכן מפורש שם להדיא בחלקת מחוקק (ס”ק כ”ב) ובית שמואל (ס”ק כ”ד), שכתבו שעדיין צריך לקיים לה שאר וכסות ורק על עונה אין כופין אותו להוליד בני שנואה ע”ש, והוא כמו שנתבאר דכן מתבאר מהמהרי”ק שרק משום שאי אפשר לכופו להוליד בני שנואה הוא דפטרו, ומזה הוכיחו הח”מ והב”ש דלענין שאר וכסות דליכא טעם זה מחוייב הוא.

ומפורש איפוא להלכה בדברי החלקת מחוקק והבית שמואל, דרק משום מצוות עונה יכול ליפטר “דאי אפשר לכופו להוליד בני שנואה” ולא משום זכותו העצמית למדור פרטי כדברי האב”ד [ודלכן גם נשאר הב”ש בהמשך שם (ס”ק כ”ה) בקושיא על המדוייק מהמהרי”ק דבאינו רוצה ליתן הכתובה כופין אותו להיות עמה, דאיך אפשר לכופו להוליד בני שנואה ע”ש], והרי לפנינו מפורש בדברי גדולי הפוסקים שמפיהם אנו חיינ דלא כדבריו.

כאמור, אין מקום להטיל על הבעל צו הרחקה קבוע משום עצם מאיסות האישה בבעל, ולחדש לה זכות עצמית למדור להרחיק את הבעל שלא יהיה עמה בצוותא חדא, ורק אם תוכיח את זכותה הקניינית בדירה יכולה להרחיקו, [וכן הוא הדין גם לגבי קרוביו של האיש דמצד עצם זכותה בדירה יכולה להרחיקם מלבוא לדירתה. עיין בדברי המגיד משנה (פי”ג מהל' אישות הי”ד) ובקצרה ברמ”א (סי’ ע”ד ס”י) וע”ע באריכות בפד”ר (ח”ג עמ’ 309 והלאה), ודוק].

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובנידון שלפנינו ככל שיש לאישה זכות קניינית בדירה, הרי גם אם יש אף לבעל זכות קניינית בדירה יכולה האישה להרחיקו, בגלל החשש למסוכנות והרגליים לדבר שהוא זה שאינו נותן לה לממש את זכותה הקניינית וכפי שהארכנו בהחלטה הראשונה, אולם ככל שהאישה לא תוכיח את זכותה הקניינית בדירה עד תום התקופה שקצב לה ביה"ד לעניין זה, לא יחודש הצו והבעל יוכל לחזור לדירה.

הרב צבי בוקשפן

כאמור אני חלוק על חברי ולדידי ניתן להרחיק ממקום מגורים קבוע גם ללא זיקה לבעלות קניינית, אולם, לשיטתם איני רואה בסיס חוקי להארכת הצו מעבר לקבוע בחוק, בהצטרף התקופות הקודמות מאז מתן הצו בבית המשפט.

הרב יצחק רפפורט – אב"ד

ניתן ביום כ"א באב התש"פ (11/08/2020).

הרב צבי בוקשפן

הרב אוריאל אליהו

הרב יצחק רפפורט – אב"ד

העתק מתאים למקור

הרב אלון ארביב, המזכיר הראשי

נחתם דיגיטלית ע"י הרב יצחק רפפורט בתאריך 11/08/2020 11:48